

دوفصلنامه آموزش پزشکی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل
دوره هفتم، شماره ۱، پاییز - زمستان ۱۳۹۷، صفحه ۱۳-۲۰

بررسی راهبردهای مطالعه و یادگیری و عوامل مؤثر بر آن در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل (۱۳۹۶)

سیدعلی سیدمجیدی (PhD)^۱، مریم سیدمجیدی (DDS, Ms)^{۱*}، فاطمه حبیب زاده بیژنی (DDS)^۱، مرجان کیانی (DDS)^۱

۱- مرکز تحقیقات مواد دندانی، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، ایران

۲- دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، ایران

دریافت: ۹۷/۹/۲۸، اصلاح: ۹۷/۱۲/۷، پذیرش: ۹۷/۱۲/۷

خلاصه

سابقه و هدف: هدف از انجام مطالعه حاضر بررسی و تعیین راهبردهای مطالعه و یادگیری و عوامل مؤثر بر آن در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بود تا مهارت‌های مطالعه و یادگیری دانشجویان در ورود به دانشگاه ارزیابی شود.

مواد و روشها: این مطالعه توصیفی-تحلیلی در سال ۱۳۹۶ با استفاده از نظرات دانشجویان دکتری عمومی مشغول به تحصیل در دانشکده دندانپزشکی بابل در تمامی ترم‌ها توسط پرسشنامه‌ی مشتمل بر دو بخش (بخش اول شامل اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم شامل ۸۰ سوال در ۱۰ حیطه) انجام شد. برای تحلیل داده‌ها و مقایسه میانگین نمره کسب شده بین دسته‌ها، حیطه‌ها، گویه‌ها و در هر یک از آنها بر حسب عوامل دموگرافیک از آنالیزهای پارامتری مقایسه میانگین‌ها شامل اندازه‌گیریهای مکرر، تی مستقل، آنالیز واریانس و مقایسه چندگانه استفاده گردید. سطح معناداری کمتر از 0.05 در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: از ۱۳۷ نفر شرکت کننده، 46% (۶۳ نفر) مرد و 54% (۷۴ نفر) زن با میانگین سنی 19 ± 3 بودند. بیشترین نمره مربوط به دسته مهارت با میانگین 3 ± 0.39 و کمترین نمره مربوط به دسته خواست و اراده با میانگین 3 ± 0.37 بود. اختلاف میانگین نمره کسب شده بین دسته مهارت با دسته‌های خواست و اراده و خودتنظیمی به لحاظ آماری از اختلاف معنی‌داری برخوردار بود (به ترتیب $P = 0.022$ و $P = 0.017$).

نتیجه گیری: با توجه به نمرات کسب شده در حیطه‌های مورد مطالعه که اغلب در محدوده متوسط نمره قابل کسب (بین ۱ تا ۵) بود و همچنین اختلاف معنی‌دار بر حسب برخی متغیرهای مستقل از جمله سال ورود به دانشگاه و محل زندگی، می‌توان نتیجه گرفت که دانشجویان در اغلب حیطه‌های راهبردهای مطالعه و یادگیری ضعف دارند. علاوه بر سنجش اولیه در بدو ورود به دانشگاه، پایش و آموزش‌های مداوم توسط مراکز توسعه آموزش دانشگاه جهت حفظ و بالا بردن سطح حیطه‌ها در طول دوران تحصیل باستی صورت گیرد.

واژه‌های کلیدی: راهبردهای مطالعه، یادگیری، دانشجویان دندانپزشکی

مقدمه

راهبردهای مطالعه و یادگیری، با تسهیل یادگیری، عملکرد تحصیلی دانشجویان را بهبود می‌بخشد^(۱). راهبردهای مطالعه و یادگیری باعث درک عمیق و وسیع از مطالب خوانده شده می‌شود و شامل به کارگیری بعضی از رفتارها و افکار و عملکردها در طول یادگیری با هدف کسب اطلاعات بیشتر و ذخیره‌سازی دانش‌های جدید در حافظه و ارتقای مهارت‌ها می‌باشد^(۲). راهبردهای مطالعه و یادگیری شامل نگرش، انگیزش، کنترل زمان، اضطراب، تمکز، راهنمای مطالعه، راهبردهای آزمون، خودآزمایی و انتخاب ایده اصلی است^(۳). شناخت این راهبردها، گامی اساسی برای مداخلات آموزشی مناسب می‌باشد و موفقیت دانشجویان را از طریق تعیین نقاط قوت و ضعف مطالعه و تأمین مداخلات مناسب ارتقا می‌بخشد^{(۴) و (۵)}. نتایج مطالعات نشان می‌دهد دانشجویانی که در رابطه با راهبردهای مطالعه و یادگیری، یافته‌های دانشگاهی‌شان نسبت به سایرین در سطح پایین‌تری قرار دارد و دانشجویانی که در طول دوران دبیرستان

آشنايی با راهبردهای مطالعه و یادگیری نداشته باشند، مشکلات بيشتری را در طول تحصیل خود در دانشگاه در رابطه با به کار بستن دانسته‌ها و اطلاعات و نيز گذارندن مقاطع پي در پي دارند^(۶). تفاوت بين دانشجویان با نمرات بالا و دانشجویان با نمرات پايین به دليل رفتارهای یادگیری و شيووهای مطالعه متغروت آنها از يكديگر می‌باشد و عاملی که باعث تفاوت شدن افراد با يكديگر می‌شود روش‌های خاص مطالعه و یادگیری آنها است. بنابراین به منظور اين که دانشجویان در دانشگاه عملکرد مناسبی داشته باشند، باید ترکیبی از راهبردهای مطالعه و یادگیری را به کار بینندن^(۷). دانشجویان رشته دندانپزشکی در دوره تحصیلی خود با حجم بسيار زياد و گسترده مطالب علمي و عملی مواجه هستند که صرفاً با تکيه بر نيريوي حافظه نمي‌توان آن ها را فرا گرفت. بسياري از دانشجویان زمانی که وارد دانشگاه مي‌شوند در مورد يكى از مهم‌ترین مهارت‌های ضروري در دانشگاه که مهارت مطالعه و یادگیری است، اطلاعات كمی دارند. دانشجویان

* نويسنده مسئول مقاله: مریم سیدمجیدی

آدرس: مرکز تحقیقات مواد دندانی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، ایران، تلفن: ۱۱۳۲۲۹۱۴۰۸

راهبردهای مطالعه و یادگیری در دانشجویان دندانپزشکی؛ سیدعلی سیدمجیدی و همکاران

پایابی(ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۱ تا ۰/۸۴) آن در مطالعه احمدی و همکاران ارزیابی شده بود(۱۵) استفاده گردید. شرکت در این مطالعه اختیاری بود و جهت تکمیل پرسشنامه به دانشجویان زمان کافی داده شد. این پرسشنامه مشتمل بر دو بخش بود:

بخش اول حاوی سؤالاتی درباره ویژگی‌های فردی دانشجو شامل سن، جنس، وضعیت تأهل، محل سکونت، مقطع تحصیلی، معدل و سال ورود به دانشگاه و همچنین سابقه کسب آموزش رسمی درخصوص روش‌های مطالعه و بخش دوم شامل ۸۰ سوال در ۱۰ جیوه مختلف(هر جیوه دارای ۸ سوال) بود.

ده جیوه این پرسشنامه شامل موارد زیر است:

- انتخاب ایده‌ای اصلی که سنجش توانایی دانشجو را در تعیین اطلاعات مهم یک موقیت یادگیری در بردارد.

- راهبردهای آزمون که توانایی دانشجو را در آماده شدن کارآمد برای یک آزمون و توانمندی او را در استدلال یک سوال حین پاسخ گویی به آن بررسی می‌کند.

- پردازش اطلاعات که ارزیابی توانایی پردازش ایده‌ها را از طریق شرح و توضیح دادن ذهنی و سازمان دادن معنادار آنها انجام می‌دهد.

- اضطراب که درجه‌ی اضطراب دانشجو در رویکرد به وظایف دانشگاهی را ارزیابی می‌نماید.

- نگرش که علاقه‌مندی و انگیزه‌ی دانشجو را نسبت به موقیت در دانشگاه و اشتیاق او را برای انجام وظایف ضروری برای موقیت دانشگاهی می‌سنجد.

- انگیزش که درجه‌ی مسؤولیت پذیری برای انجام وظایف از طریق انبساط فردی و کار سخت را مورد سنجش قرار می‌دهد.

- مدیریت زمان که وضعیت دانشجو را برای مدیریت مؤثر مسؤولیت هایش از برنامه‌ریزی و برنامه زمان بندی شده او، بررسی می‌نماید.

- خودآزمایی که میزان آگاهی دانشجو را در باره‌ی اهمیت خود ارزیابی و مرور مطالب در زمان یادگیری و استفاده از تمرینات مورد سنجش قرار می‌دهد.

- راهنمای مطالعه که توانایی دانشجو را در تهیه و استفاده از کمک کننده‌های یادگیری که باعث افزایش یادگیری می‌شود، بررسی می‌کند.

- تمرکز که توانایی دانشجو را در متمرکز نمودن توجه و جلوگیری از حواس پرتی در ضمن مطالعه و انجام وظایف مربوط به دانشگاه ارزیابی می‌کند.

جیوه‌های ده گانه در سه دسته‌ای اصلی مهارت شامل سه زیر گروه انتخاب ایده اصلی، راهبردهای آزمون و پردازش اطلاعات؛ خواست و اراده شامل سه زیر گروه اضطراب، نگرش و انگیزش؛ و خودتنظیمی شامل مدیریت زمان، خودآزمایی، راهنمای مطالعه و تمرکز قرار داشتند.

سوالات هر جیوه مقیاس پنج درجه‌ای از ۱ تا ۵ (اصلًا در مورد منصدق نمی‌کند، معمولاً در مورد منصدق نمی‌کند، تا حدی در مورد منصدق می‌کند، معمولاً در مورد منصدق می‌کند، کاملاً در مورد منصدق می‌کند) را شامل می‌شدند. پرسشنامه‌ها به صورت حضوری بین دانشجویان توزیع و در مورد تحقیق به آنها توضیح داده شد. حضور در مطالعه اختیاری بود و دانشجویانی که به هر دلیلی حاضر به مشارکت نبودند وارد مطالعه نشده و اگر پس از دریافت پرسشنامه مایل به تکمیل نبودند نیز اجازه خروج از مطالعه را داشتند. پرسشنامه‌ها به روش خود ایفا تکمیل شد و سپس جمع‌آوری و داده‌های آنها وارد نرم افزار SPSS شد و مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. قبل از تجزیه و تحلیل آماری نمرات

باید قادر باشند تأثیر استفاده از مهارت‌ها را در دانشگاه ارزیابی کرده و با توجه به نتایج حاصل، آنها را به کار ببرند. بنابراین یادگیری چگونه فکر کردن به یادگیری چگونه یادگرفتن باستی به عنوان یک اصل مهم در نظامهای آموزشی درآید(۸). پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری وینشتاین(Winstein) یکی از کامل‌ترین ابزارها در این زمینه است که به منظور تشخیص و غریال‌گری دانشجویان و به عنوان وسیله‌ای برای ارزیابی قبل و بعد در طی طرح‌های آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد(۹). این پرسشنامه در ده جیوه جداگانه جهت سنجش میزان آگاهی دانشجویان از راهبردهای مطالعه و یادگیری طراحی شده و در واقع اطلاعاتی درباره نگرش و توانمندی‌های مطالعه دانشجویان فراهم می‌آورد. مطالعه اسچوتز(Schutz) نشان داد این پرسشنامه می‌تواند به عنوان ابزار تشخیصی به استاید در آماده نمودن دانشجویان برای آزمون‌های تخصصی و مهارت حرفه‌ای کمک کند(۱۱). مطالعه‌ای در آفریقا نیز نشان داد که اضطراب و چگونگی کاربرد راهبردهای آزمون داشن آموزان با توانمندی آنها در موفقیت در دانشگاه در ارتباط است(۱۲).

خدیو زاده در سال ۱۳۷۸ از این پرسشنامه برای بررسی راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان علوم پزشکی مشهد استفاده نمود و بیان کرد که رابطه معناداری بین جیوه‌ها و موقیت تحقیلی دانشجویان وجود دارد(۱۳). وی در مطالعه‌ای دیگر نشان داد دانشجویانی که حداقل در یکی از ترم‌های گذشته مشروطی داشتند در جیوه‌های اضطراب، پردازش اطلاعات، انتخاب ایده اصلی، خودآزمایی و راهبردهای آزمون نمرات کمتری از دانشجویان موفق داشتند(۱۴). مطالعه‌ای احمدی نشان داد از آنجایی که بسیاری از جیوه‌های مطالعه و یادگیری دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی دارای نمرات پایین بوده است، لازم است که مهارت‌های مطالعه و یادگیری دانشجویان در ورود به دانشگاه ارزیابی و برنامه‌های آموزشی مناسب به منظور بهبود توانایی‌های آنان طراحی گردد(۱۵).

با توجه به مطالعات مشابه در این جیوه و حجم بالا و نوع مطالبی که فرآیندان دندانپزشکی با آن مواجهند، هدف از انجام مطالعه حاضر بررسی و تعیین راهبردهای مطالعه و یادگیری و عوامل مؤثر بر آن شامل جنسیت دانشجو، وضعیت تأهل، معدل، سال ورودی، محل سکونت و کسب آموزش رسمی در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بود تا ضمن ارزیابی مهارت‌های مطالعه و یادگیری دانشجویان در هنگام ورود به دانشگاه، با استفاده از اطلاعات آن و در صورت پایین بودن سطح نمرات مربوط به جیوه‌های مطالعه و یادگیری، دانشجویان به طور منظم بازخورد دریافت نمایند و برنامه‌های آموزشی متناسب با نیازشان به منظور بهبود توانایی‌های آنان نیز مدنظر قرار گیرد.

مواد و روشها

این مطالعه توصیفی-تحلیلی در سال ۱۳۹۶ انجام شد. نمونه‌گیری به روش سرشماری و جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دکتری عمومی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بود که در زمان مطالعه مشغول به تحصیل بودند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری وینشتاین بود که به منظور سنجش میزان آگاهی دانشجویان از راهبردهای مورد استفاده آنان در مطالعه و یادگیری طراحی شده و در واقع اطلاعاتی درباره نگرش و توانمندی‌های مطالعه دانشجویان فراهم می‌آورد. در این تحقیق از پرسشنامه‌ای که روابی و

یافته ها

از کل دانشجویان دکتری عمومی دانشکده دندانپزشکی بابل، ۱۳۷ نفر از ورودی های سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ لغایت ۱۳۹۵ در این پژوهش شرکت و نسبت به تکمیل پرسشنامه اقدام نمودند. میانگین سنی افراد شرکت کننده ۲۲/۶۲ $\pm$ ۳/۱۹ و میانگین معدل ۱۵/۹۲ $\pm$ ۱/۰۵ بود. از کل افراد شرکت کننده در مطالعه تنها ۲۳/۴ در زمینه روش های مطالعه آموزش رسمی دیده بودند که از این میزان ۱۵/۳ در دانشگاه و ۸/۸ در کلاس های خصوصی شرکت کردند. مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان در مطالعه در جدول شماره ۱ آمده است.

مربوط به گویه هایی که مفهوم منفی داشتند بصورت معکوس درآمد. میانگین نمره گویه های هر حیطه عنوان نمره آن حیطه، میانگین نمره گویه های هر دسته به عنوان نمره آن دسته و میانگین نمره حاصل از کل گویه ها به عنوان نمره کل در نظر گرفته شد. در نتیجه محدوده نمره تمامی متغیرها بین ۱ تا ۵ بود. برای مقایسه میانگین نمره بین حیطه ها و دسته های مختلف و همچنین گویه های، حیطه ها و دسته ها بر حسب جنسیت دانشجو، وضعیت تأهل، محل، سال ورودی، محل سکونت و کسب آموزش رسمی از آنالیز های مقایسه میانگین متغیرهای کمی پارامتری شامل اندازه گیری مکرر، آنالیز تی مستقل و آنالیز واریانس و مقایسه چندگانه استفاده گردید و بر حسب نیاز توصیف حیطه ها توسعه میانگین، انحراف معیار و فراوانی صورت گرفت. سطح معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

جدول ۱- مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان در مطالعه

زن	مرد	متاهل	مجرد	خوابگاه	منزل شخصی	علوم پایه	بالینی	دارد	ندارد	قطع تحصیلی	آموزش رسمی در زمینه روش مطالعه
۵۴%	۴۶%	۱۹%	۸۱%	۶۲/۸%	۳۷/۲%	۲۵%	۶۵%	۲۳/۴%	۷۶/۶%		

حیطه اضطراب با حیطه نگرش و حیطه انگیزش (به ترتیب $P = 0/02$ و $P = 0/016$) و حیطه نگرش با انگیزش ($P = 0/0001$) اختلاف آماری معنی دار داشتند. این در حالی است که بین میانگین نمرات حیطه های دسته خودتنظیمی تنها حیطه خودآزمایی با حیطه راهنمای مطالعه اختلاف آماری معنی دار نشان دادند ($P = 0/049$) و بین سایر موارد در آنالیز آماری اختلاف آماری معنی داری مشاهده نشد ($P > 0/05$). مقایسه میانگین نمره کسب شده بین دسته ها و حیطه ها با استفاده از آزمون اندازه گیری مکرر و مقایسه چندگانه صورت پذیرفته است. گویه های دارای بیشینه و کمینه میانگین نمره در هر یک از حیطه های ده گانه با ذکر گویه در جدول ۳ قرار داده شده است.

میانگین و انحراف معیار نمره به دست آمده از گویه های هر یک از حیطه های راهبردهای مطالعه و یادگیری و همچنین به تفکیک دسته، در دانشجویان دندانپزشکی بابل در جدول شماره ۲ مشاهده می شود. با توجه به جدول، بیشترین نمره مربوط به دسته مهارت با میانگین $3/2 \pm 0/39$ و کمترین نمره مربوط به دسته خواست و اراده با میانگین $3/12 \pm 0/37$ بود. اختلاف میانگین نمره کسب شده بین دسته مهارت با دسته های خواست و اراده و خودتنظیمی به لحاظ آماری از اختلاف معنی داری برخوردار بود (به ترتیب $P = 0/022$ و $P = 0/017$). در مقایسه میانگین نمرات حیطه های دسته مهارت اختلاف آماری معنی داری مشاهده نشد ($P > 0/05$). اما در دسته خواست و اراده، میانگین نمره

جدول ۲- میانگین و انحراف معیار هر یک از حیطه های راهبردهای مطالعه و یادگیری

ردیف	انحراف معیار $\pm$ میانگین	دسته	حیطه ها
۱		انتخاب ایده اصلی	
۲	$2/24 \pm 0/65$	مهارت	
۳	$3/21 \pm 0/5$		راهبردهای آزمون
۴	$3/15 \pm 0/5$		بردازش اطلاعات
۵	$3/13 \pm 0/58$		اضطراب
۶	$3/01 \pm 0/43$		نگرش
۷	$3/21 \pm 0/47$		انگیزش
۸	$3/13 \pm 0/35$		خود تنظیمی
۹	$3/08 \pm 0/47$		مدیریت زمان
			خودآزمایی
			راهنمایی مطالعه

تمرکز
۳/۱۱±۰/۵

۱۰

جدول ۳- گویه‌ها با بیشینه و کمینه نمره کسب شده در هر یک از حیطه‌های مطالعه و یادگیری

دسته	حیطه	گویه	بیشینه	انتخاب ایده	اصلی	معیار میانگین	انحراف
مهارت	راهبردهای آزمون	در امتحان دادن، نوشتن مقالات و... فکر می کنم آنچه از من خواسته شده را نفهمیده ام و به همین دلیل موقعیت‌ها را از دست داده ام.	۳/۴۳±۱/۰۱	بیشینه	بیشینه	۲/۹۶±۱/۰۷	کمینه
اطلاعات	پردازش	وقتی تصمیم به مطالعه می گیرم، مدت زمان معینی را مشخص می کنم و به آن پای بند می مانم.	۳/۴۷±۱/۱۱	بیشینه	راهبردهای	۲/۹۱±۱/۲۷	کمینه
خواست و اراده	نگرش	طی بحث‌های کلاسی، نمی توانم به فهمم چه مواردی برای یادداشت برداری مهم هستند.	۳/۳۶±۱/۱۸	بیشینه	اضطراب	۳/۴۲±۱/۱۲	بیشینه
مدیریت زمان	انگیزش	یکی از مشکلات من در رابطه با مطالعه، به تعویق انداختن آن است.	۲/۸۸±۱/۲۳	کمینه	کمینه	۲/۷۴±۱/۱۴	وقتی امتحان می دهم، متوجه می شوم که مطالب نامربوطی را مطالعه کرده ام.
خودتنظیمی	راهنمایی	اگر وب سایتی برای کتاب درسی ام وجود داشته باشد، از اطلاعاتی که در آن ارائه شده برای کمک به یادگیری مطالب استفاده می کنم.	۳/۲۸±۱/۱۸	بیشینه	کمینه	۳/۵۱±۱/۲۱	ترجیح می دهم در دانشکده حضور نداشته باشم.
مطالعه	سوالات استفاده	برای اطمینان از درک مطالب، یادداشت هایم را قبل از جلسه بعدی مرور میکنم.	۲/۷۷±۱/۲۲	کمینه	بیشینه	۲/۷۷±۱/۰۹	وقتی برای یک امتحان درس می خوانم، برایم مشکل است که بفهمم دقیقا چه کار باید بکنم تا موضوع را یاد بگیرم.
مدیریت زمان	خواست و اراده	در طی امتحان تشریحی، پاسخ هایم را مرور می کنم تا مطمئن شوم که عقیده اصلی ام را بیان کرده ام و جملاتی در حمایت و تأیید آن نوشته ام.	۳/۳۱±۱/۱	بیشینه	کمینه	۲/۴۸±۱/۱۷	وقتی که در یادگیری برخی مطالب درسی، مشکل داشته باشم، برای کمک گرفتن به مشاور مراجعت می کنم.
خودآزمایی	راهنمایی	از کمک های ویژه مطالعه مثل حروف کج (ایتالیک) و عنوانین در کتاب های درسی استفاده می کنم.	۲/۷۴±۱/۲۲	کمینه	بیشینه	۳/۵۱±۱/۲۳	برایم مشکل است تعیین کنم در یک متن چه مطالبی برای خط کشیدن مهم تر هستند.
روابط اجتماعی	مطالعه	برای کنترل درک مطالب درسی، سوالاتی را طراحی می کنم و سعی می کنم به آنها پاسخ دهم.	۳/۳۹±۱/۰۹	بیشینه	کمینه	۲/۹۳±۱/۱۷	تا زمانی که اوقات خوشی را در دانشکده دارم، برایم مهم نیست که دوره تحصیلیم چقدر طول بکشد.
تمرکز	سوالات استفاده	سعی می کنم برای هر کدام از درس هایم، یک شریک مطالعه یا یک گروه مطالعه پیدا کنم.	۳/۳۷±۰/۹۸	بیشینه	کمینه	۲/۶۹±۱/۱۹	موقع امتحان دادن آنقدر کج و عصبی می شوم که نمی توانم از حداکثر تواناییم برای پاسخ گویی به سوالات استفاده کنم.
در مقایسه میانگین نمرات حیطه‌ها، دسته‌ها و نمره کل برحسب متغیرهای مستقل شامل جنسیت، وضعیت تأهل، مقطع تحصیلی و سال ورودی، برخورداری از آموزش رسمی در زمینه روش‌های مطالعه، محل سکونت و شرکت‌کنندگان با معدل بیشتر و کمتر میانگین معدل شرکت‌کنندگان، موارد دارای اختلاف آماری							

اختلاف آماری معنی دار برخوردار نبود ($P value > 0.05$).

معنی دار در جدول ۴ قرار داده شده است. در سایر موارد مقایسه میانگین نمرات از

جدول ۴- دسته ها و گویه های دارای اختلاف آماری معنی دار بر حسب متغیرهای مستقل

P value	متغیر مستقل	(جنسیت، تأهل، سکونت، معدل، آموزش، مقطع تحصیلی و سال ورودی)			متغیر وابسته
		انحراف میانگین			
۰/۰۱۴	بالینی	۳/۰۸±۰/۴۹	با	۲/۴۳±۰/۸۸	علوم پایه
۰/۰۱۱	ورودی	۳/۰۸±۰/۵۴	با	۲/۷۲±۱/۱۵	ورودی
۰/۰۰۲	ورودی	۳/۰۸±۰/۴۷	با	۲/۷۲±۱/۱۵	ورودی
۰/۰۳۷	ورودی	۳/۲±۰/۴۸	با	۲/۷۲±۱/۱۵	ورودی
۰/۰۰۷	ورودی	۲/۹۲±۰/۵۵	با	۲/۴۳±۰/۳۴	ورودی
۰/۰۰۳	ورودی	۲/۹۲±۰/۵۵	با	۲/۴۴±۰/۵۶	ورودی
----	-----	-----	-----	-----	پردازش اطلاعات
----	-----	-----	-----	-----	اضطراب
----	منزل مسکونی	۳/۱۳±۰/۳۸	با	۲/۹۴±۰/۴۴	خوابگاه
۰/۰۰۹	ورودی	۳/۱۴±۰/۵	با	۲/۸۵±۰/۳۸	ورودی
----	-----	-----	-----	-----	نگرش
----	کارآموزی	۳/۰۳±۰/۴۸	با	۳/۳±۰/۵	فیزیوپاتولوژی
۰/۰۲۸	ورودی	۳/۳۴±۰/۴۸	با	۲/۹۴±۰/۴۹	ورودی
۰/۰۳۱	متأهل	۳/۰۲±۰/۳۹	با	۲/۲۲±۰/۴۸	مجرد
۰/۰۴۶	منزل مسکونی	۳/۲±۰/۴۸	با	۳/۰۱±۰/۴۵	خوابگاه
۰/۰۲۴	----	----	----	----	راهنمای مطالعه
----	----	----	----	----	تمرکز
----	----	----	----	----	----
۰/۰۲۷	کارآموزی	۳/۱±۰/۳۸	با	۲/۲۹±۰/۴۲	علوم پایه
۰/۰۱۹	ورودی	۳/۳۴±۰/۳۶	با	۳±۰/۴۱	ورودی
۰/۰۰۵	ورودی	۳/۴±۰/۴۳	با	۳±۰/۴۱	ورودی
۰/۰۲۲	ورودی	۳/۴±۰/۴۳	با	۲/۱±۰/۳۱	ورودی
----	----	----	----	----	مهارت
----	----	----	----	----	دسته
----	----	----	----	----	خواست و اراده
----	----	----	----	----	خودتنظیمی

کسب موفقیت در تحصیل به این دو حیطه توجه خاصی می شود(۱۷). از سوی

دیگر حیطه های نگرش و راهنمای مطالعه کمترین نمره را در بین حیطه های مطالعه و یادگیری کسب نمودند. حیطه نگرش علاقه مندی و انگیزه دانشجو را نسبت به موفقیت در دانشگاه و اشتیاق او را برای انجام وظایف ضروری برای موفقیت دانشگاهی ارزیابی می کند و حیطه راهنمای مطالعه توانایی دانشجو را در تهیه و استفاده از کمک کننده های یادگیری که باعث افزایش یادگیری می شود بررسی می کند. از آنجایی که دروس دانشگاهی به ویژه در رشته های علوم پزشکی ممکن است تقاضوت زیادی در نوع، روش های تدریس و آموزش و متعاقب آن در یادگیری با دروس قبل از ورود به دانشگاه و دوران کنکور داشته باشند، لازم است عادته های مطالعه دانشجویان در بد و ورود به دانشگاه بررسی و در راستای تغییرات مورد نیاز و اصلاح آن اقدام مفید صورت پذیرد. مردانیان نتیجه گرفت که استفاده دانشجویان از جزوی که به حداقل های نیاز آموزشی اشاره داشته ولی خلاصه ای سازمان یافته و گاه قابل درکتر از کتاب ارائه می دهد، باعث وابستگی دانشجو شده و او را از مطالعه متون گسترده و اصلی باز می دارد. استفاده از کتب ترجیمه شده روشنی است که سرعت خواندن را تسهیل می کند، ولی اگر با دیدی عمیقتر

مقایسه میانگین نمره کسب شده دسته ها و حیطه ها بر حسب متغیرهای مستقل با استفاده از آزمون تی مستقل و آنوا و مقایسه چندگانه صورت پذیرفته است.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش به منظور ارزیابی راهبردهای مطالعه و یادگیری و عوامل مؤثر بر آن در دانشجویان دکتری عمومی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در ده حیطه و در سال ۱۳۹۶ صورت پذیرفت. همانطور که از نتایج پیداست، بیشترین نمره مربوط به حیطه انتخاب ایده اصلی در دسته مهارت بود که موافق با یافته های مطالعات احمدی و صاحب زمانی بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شاهد و اصفهان بود(۱۵ و ۱۶). حیطه انتخاب ایده اصلی درسته میزان توانایی دانشجو را در تعیین اطلاعات مهم یک موقعيت یادگیری می سنجد. بعد از حیطه انتخاب ایده اصلی، حیطه راهبردهای آزمون بیشترین نمره را کسب نمود. این حیطه توانایی دانشجو را در آماده شدن کارآمد برای یک آزمون و توانمندی او را در استدلال یک سوال حین پاسخ گویی به آن بررسی می کند. به همین دلیل اغلب برای

راهبردهای مطالعه و یادگیری در دانشجویان دندانپزشکی؛ سیدعلی سیدمجیدی و همکاران

مطالعه و یادگیری در دانشجویان دندانپزشکی در ورودی‌های مختلف پرداخته است. به نظر می‌رسد که پرسشنامه‌ی مورد استفاده، ابزاری تشخیصی مناسبی برای شناسایی نقاط قوت و ضعف مطالعه و یادگیری دانشجویان در ده حیطه جدایانه می‌باشد و می‌تواند در مشاوره‌های تحصیلی و نیز توسط خود دانشجویان به کار گرفته شود.

یافته‌های این پژوهش با چندین محدودیت روبرو است که بایستی در پژوهش‌های بعدی مورد توجه قرار گیرد. اول اینکه، تمام مولفه‌های یادگیری با ابزارهای خودگزارشی اندازه‌گیری شده‌اند. هر چند که گزارش شخصی را می‌توان به طور موثر برای اندازه‌گیری ادراک دانشجویان از درگیری شناختی و انگیزشی به کار برد، اما ضروری است نتایج با استفاده از روش‌های اندازه‌گیری دیگر مانند مصاحبه‌های ساختاری‌یافته و مشاهدات مستمر دانشجویان تکرار شود. دوم آنکه، روش پژوهشی مورد استفاده در این پژوهش از نوع همبستگی است، به همین دلیل نتایج بدست آمده نمی‌توانند نشان‌دهنده روابط علی میان متغیرها باشد. پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آتی راهبردهای یادگیری به صورت آزمایشی مورد پژوهش قرار گیرند. سومین محدودیت به این برمی‌گردد که مقدار زیادی از واریانس عملکرد تحصیلی به وسیله عوامل دیگری پیش‌بینی می‌شود. از این رو پیشنهاد می‌شود عوامل دیگری مانند استعداد، باورها، قضاوت، تکالیف تحصیلی و شخصیت نیز که در تبیین عملکرد تحصیلی نقش دارند، مورد بررسی قرار گیرند. همچنین این مطالعه پیشنهاد می‌کند که آموزش به کارگیری راهبردهای مطالعه از اولویت‌های مهم برنامه‌ریزی در دانشگاهیان در نظر گرفته شود.

بیشترین نمره مربوط به حیطه اختیاب ایده اصلی در دسته مهارت بود و بعد از آن، حیطه راهبردهای آزمون بیشترین نمره را کسب نمود. از سوی دیگر حیطه‌های نگرش و راهنمای مطالعه کمترین نمره را در بین حیطه‌های مطالعه و یادگیری کسب نمودند. با توجه به نتایج این مطالعه و نمرات کسب شده در حیطه‌های مطالعه و یادگیری ضعف دارد. لذا پیشنهاد می‌شود با توجه به افت توان تبیین نمرات شرکت‌کنندگان بود، می‌توان نتیجه گرفت دانشجویان در اغلب حیطه‌های راهبردهای مطالعه و یادگیری ضعف دارند. می‌بایست علاوه بر سنجش اولیه در سالهای بالاتر، می‌بایست مداوم توسعه مراکز توسعه آموزش دانشگاه جهت حفظ و بالا بردن سطح حیطه‌ها در طول دوران تحصیل صورت گیرد.

تقدیر و تشکر

از دانشجویان محترم دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل که در تکمیل پرسشنامه‌ها ما را باری نمودند، کمال تشکر را داریم. از معافونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بابل بخاطر حمایت مالی از این طرح تشکر می‌نماییم. این طرح در قالب طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی بابل به شماره ۹۵۴۳۶۱۴ و کمیته پژوهش در آموزش دانشگاه علوم پزشکی بابل بوده است.

بنگریم، از دانشجوی مقاطعه بالای تحصیلی انتظار می‌رود که با زبان علمی آشنا و بتواند از آن استفاده نماید. (۱۸و۱۹). نتایج حاکی از آن است که اختلاف نمرات در هیچ کدام از دسته‌ها و حیطه‌های مورد مطالعه بین شرکت‌کنندگان مذکور و مؤثر وجود ندارد که این یافته برخلاف برخی مطالعات است که شرکت-کنندگان مؤثر در حیطه‌های مورد مطالعه با اختلاف آماری معنی‌دار نموده بیشتری از شرکت‌کنندگان مذکور کسب نمودند (۲۰و۱۵).

نتیجه مشابهی در بررسی اختلاف نمره بین شرکت‌کنندگان با معدل بیشتر و کمتر از میانگین کل شرکت‌کنندگان و همچنین بین دانشجویانی که آموزش رسمی در زمینه استراتژی‌های مطالعه و یادگیری دیده بودند با سایر دانشجویان دیده شد که می‌تواند بیانگر ناکارآمدی کارگاه‌های برگزار شده در این زمینه و آموزش‌های ارائه شده در آنها باشد. نتیجه مشابهی در بررسی مقالات چاپ شده در این زمینه دیده نشد لیکن مطالعه خدیو زاده نشان داد نمره دانشجویانی که سابقه مشروط شدن در حداقل یک ترم تحصیلی را داشتند، در مقیاس اضطراب، پردازش اطلاعات، انتخاب ایده اصلی، خودآزمایی و راهبردهای آزمون در مقایسه با دانشجویانی که سابقه مشروط شدن نداشتند بطور معنی داری کمتر بود (۱۴). همانطور که نتیجه شد در دسته مهارت و حیطه‌های انتخاب ایده اصلی، راهبردهای آزمون، نگرش و مدیریت زمان که نمرات آنها بین مقاطعه تحصیلی و یا سالهای ورودی مختلف از اختلاف آماری معنی‌دار برخوردار بود، میانگین نمره کسب شده در مقطع تحصیلی و یا سال ورودی پاییزتر، بیشتر بود که نشان می‌دهد دانشجویان سالهای بالاتر از راهبردهای مطالعه و یادگیری کمتر استفاده می‌کنند که ضمن مواقف اینکه مشابه انجام شده در نروژ و هنگ کنک است (۱۵و۲۱). خدیوزاده نیز نتیجه گرفت که میانه نمرات حیطه‌های مختلف راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان در رشته‌ها و پایه‌های تحصیلی مختلف با یکدیگر تفاوت معنی داری نداشت (۱۴). با توجه به نتیجه مطالعه حاضر به نظر می‌رسد که علاوه بر سنجش اولیه دانشجویان در هنگام ورود به دانشگاه و برگزاری کارگاه‌های لازم در جهت افزایش کارآیی حیطه‌هایی که نمره پاییزی در آن کسب نمودند، می‌بایست پایش مداوم صورت پذیرد تا از افت حیطه‌های نامبرده در سالهای بعد ممانعت شود.

دانشجویان ساکن خوابگاه‌های دانشجویی در دو حیطه نگرش و راهنمای مطالعه با اختلاف آماری معنی‌داری نمره کمتری نسبت به دانشجویان ساکن در منزل مسکونی کسب نمودند. از آنجایی که این دو حیطه علاقمندی و انگیزه‌ی دانشجو نسبت به موقفيت در دانشگاه و توانابی وی در تهیه و استفاده از کمک کننده‌های یادگیری را مورد بررسی قرار می‌دهند، کسب نمره کمتر توسط دانشجویان ساکن خوابگاه را می‌توان ناشی از عواملی همچون مشکلات، مضلات و امکانات ضعیف زندگی خوابگاهی در زندگی در منزل و صرف وقت جهت انجام امور روزمره دانست که در انگیزه دانشجو نسبت به موقفيت و امکان استفاده از ابزارهای کمک آموزشی اثرگذار است.

این مطالعه اولین بار در دانشکده دندانپزشکی بابل انجام شده است و به بررسی ارتباط خصوصیات دموگرافیکی و شخصیتی و عوامل موثر بر راهبردهای

Evaluation of Dental Students' Learning and Study Strategies and Factors Affecting Them in Babol University of medical sciences

SA. Seyedmajidi (PhD)¹, M. Seyedmajidi (DDS, Ms)^{1*}, F. Habibzadeh Bijani (DDS)², M. Kiani (DDS)²

1. Dental Materials Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Iran

2. School of Dentistry, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

---

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 7(1); Autumn & Winter 2018-2019; pp: 13-20

Received: Nov 19th 2018, Revised: Feb 26th 2019, Accepted: Mar 3th 2019

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: The aim of this study was to investigate and determine the strategies for studying and learning and factors affecting them in dental students of Babol University of Medical Sciences in order to evaluate the students' study and learning skills while entering university.

METHODS: This analytical-descriptive study was carried out in 2017 using dental students' opinions of Babol University of Medical Sciences by a questionnaire was comprised of two parts (the first part included demographic information and the second part containing 80 questions in 10 categories). For data analysis SPSS software was used to comparing mean score between various categories and questions and in each of them in term of demographical variables by parametrical compare mean tests include of repeated measurement, independent t-test and analysis of variances (ANOVA) and multiple comparison. The significance level was considered less than 0.05.

FINDINGS: Of the 137 participants, 46% (63 men) and 54% (74 women) had a mean age of 22.62 ± 3.19 . The highest score was for the skill group with a mean of 3.2 ± 0.39 and the lowest score for the group of will with a mean of 3.12 ± 0.37 . The difference between the average score obtained between the skill group and the will and self-regulation groups were significant ($P=0.017$ and $P=0.022$ respectively).

CONCLUSION: According to the results of this study and the obtained scores by the participants which were often in the midrange of acceptable scores (1 to 5), students in most categories of study strategies and learning could be considered weak. Therefore initial assessment while entering the university, monitoring and continuing education should be provided by the universities' educational development centers to maintain and enhance the level of the categories during the study period.

KEY WORDS: *Study Strategies, Learning, Dental Students*

---

*Corresponding Author; **Dr. Maryam Seyedmajidi**

Address: Dental Materials Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Iran

Tel: +98 1132291408

E-mail: ms_majidi79@yahoo.com

References

- Olejnik S, Nist SL. Identifying latent variables measured by the learning and study strategies inventory. *J Exp Edu* 1998; 60(2): 151-9.
- Corkett GK, Parrila R, Hein SF. learning and study strategies of university student who report a significant history of reading difficulties. *Development Disabilities Bulletin*. 2006; 34(1&2): 57-79.
- Kwong T, Wong E, Downing K. Institutional-level integration of the learning and study strategies inventory (LASSI). *Interactive Technology and Smart Education*. 2009; 6(4): 286-292.
- Prus J, Hatcher L, Hope M, Grabiel, C . The learning and study strategies inventory as a predictor of first year academi success. *Journal of The First-Year Experience & Students in Transition* 1995; 7(2): 7-26.
- Woolfolk AE. Helping students to be strategic learners. *Educational Psychology*. 2nd ed. New York: Allyn & Bron Co. 1998: 271.
- Hoveland CM. Relationships between learning and study strategies and academic achievement in associate degree nursing students [dissertation]. Wyoming: University of Wyoming. 2006.
- Yip MCW, Chung OLL. Relationship of Study Strategies and Academic Performance in Different Learning Phases of Higher Education in Hong Kong. *J Educational Research and evaluation*. 2005; 11(1): 61-70.
- Shabani H. *Maharathaye amozeshi va parvareshi – raveshta va fonone tadrise*. 3th Ed. Tehran: samt; 2006.
- Weinstein CE, Palmer DR. Learning and Study Strategies Inventory (LASSI). 2nd Ed. Clearwater, Florida: H & H Publishing; 2002.
- Prevatt F, Petscher Y, Proctor BE, Hurst A, Adams K. The revised learning and study strategies inventory, an evaluation competing models. *J Educational and Psychological Measurement*. 2006; 66(3): 448-458.
- Schutz CM, Dalton L, Tepe RE. Learning and Study Strategies Inventory subtests and factors as predictors of National Board of Chiropractic Examiners Part 1 examination performance. *The Journal of chiropractic education*. 2013; 27(1): 5-10.
- Flowers LA, Bridges BK, Moore JL. Concurrent validity of the Learning and Study Strategies Inventory (LASSI): a study of African American precollege students. *J Black Stud*. 2012; 43(2):146-60.
- Khadivzadeh T, Drakhshan A, Saif A, Valae N. Relation between students' use of learning and study strategies and their academic and personal characteristics in Mashhad University of Medical Sciences, 1999. *Iranian Journal of Medical Education*. 2002;8(2) :34.
- Khadivzadeh T, Seif AA, Valayi N. The Relationship of Students' Study strategies with their Personal Characteristics and Academic Background. *Iranian Journal of Medical Education*. 2004; 4(2): 53-61.
- Ahmadi S, Jouhari Z, Haghani F. Medical and Dental Students' Learning and Study Strategies in Shahed University. *Iranian Journal of Medical Education* 2014; 13(10): 886- 896.
- Saheb Alzamani M, Zirak A. Students' Learning and Study Strategies in Isfahan University of Medical Sciences and their relationship with Test Anxiety. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 11(1): 58-68.
- Hosseini Shahidi L, Atarodi AR, Moghimian M. The survey of using learning strategies rate in students. *The Horizon of Medical Sciences*. 2005; 11(1): 53-60.
- Mardaniyan F, Kazeroonizadeh M. Study Styles of Students, Interns and Residents of Obstetrics and Gynecology in Shahid Beheshti Hospital in Isfahan. *Iranian Journal of Medical Education*. 2003; 3(2):73-7.
- Fridooni moghadam M, Cheraghyan B. Study Habits and Their Relationship with Academic Performance among Students of Abadan School of Nursing. *Strides in Development of Medical Education*. 2009; 6(1): 21-8.
- Braten I, Olaussen BS. The learning and study strategies of Norwegian first-year college students. *Learning and individual differences*. 1998; 10(4): 309-327.
- Yip MCW. Differences in learning and study strategies between high and low achieving university students: A Hong Kong study. *Educational Psychology*. 2007; 27(5): 597-606.